

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 31. maj 2022

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Navedba in opis vrst konfliktov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konflikt približevanje – približevanje (+/+ konflikt): hkrati nas privlačita dva enako zaželena nezdržljiva cilja (motiva). • Konflikt izogibanje – izogibanje (-/- konflikt): izbirati moramo med dvema nezaželenima ciljema (motivoma). • Konflikt približevanje – izogibanje (+/- konflikt): nastopi ob ambivalentnem cilju; cilj nas hkrati privlači in odbija. <p>OPOMBA: Če kandidat poimenuje in opiše konflikt med dvema ambivalentnima ciljema, se odgovor upošteva.</p>	
2. raven	navedene in opisane 3 vrste konfliktov	4
	navedene 3 in opisani 2 vrsti konfliktov ali navedeni 2 in opisane 3 vrste konfliktov	3
1. raven	navedeni in opisani 2 vrsti konfliktov ali navedene 3 in opisana 1 vrsta konfliktov ali navedena 1 in opisane 3 vrste konfliktov	2
	navedena in opisana 1 vrsta konflikta ali navedeni 2 vrsti konfliktov ali opisani 2 vrsti konfliktov	1
1.2	<p>Poimenovanje konflikta: Mija doživlja konflikt izogibanje – izogibanje.</p> <p>Ponazoritev še ene vrste konflikta, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konflikt približevanje – približevanje: Maturant Bojan ima nekaj prihrankov. Želi si kupiti nov prenosni računalnik, ki ga bo potreboval za študij, hkrati pa bi rad opravil vozniški izpit. Denarja za oboje nima, zato se mora odločiti, za kaj bo namenil svoje prihranke. • Konflikt približevanje – izogibanje: Tjaša zelo rada poje v pevskem zboru, ki se pripravlja na turnejo po Ameriki. Tjaša se turneje zelo veseli, saj ve, da bo to enkratna izkušnja, po drugi strani pa se tega boji, saj se zelo boji letenja z letalom. <p>Pojasnitve, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konflikt približevanje – približevanje upočasni naše delovanje; navadno ga rešimo pozitivno, saj izbiramo med motivi, ki nas privlačijo. • Konflikt približevanje – izogibanje posameznik doživlja kot težko rešljiv konflikt; s približevanjem narašča težnja po izogibanju, pri oddaljevanju pa narašča težnja po približevanju. • Konflikt izogibanje – izogibanje upočasni naše delovanje; navadno izberemo manjše zlo. • Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat nepravilno poimenuje vrsto konflikta, ki ga doživlja Mija, upoštevamo konflikt izogibanje – izogibanje pri navajanju primera.</p>	
4. raven	poimenovana vrsta konflikta, ponazoritev še ene vrste konflikta, pojasnitev vpliva za izbrani vrsti konflikta	4
	poimenovana vrsta konflikta, ponazoritev še ene vrste konflikta in pojasnjen 1 vpliv ali ponazoritev še ene vrste konflikta in pojasnjena 2 vpliva	3

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	poimenovana vrsta konflikta, ponazoritev še ene vrste konflikta ali poimenovana vrsta konflikta, 1 pojasnitev vpliva ali ponazoritev ene vrste konflikta in 1 pojasnitev vpliva ali 2 pojasnitvi vplivov	2
	poimenovana vrsta konflikta ali ponazoritev ene vrste konflikta ali 1 pojasnitev vpliva	1
1.3	<p>Presoje in pojasnitve, kako so duševni procesi povezani z doživljanjem in soočanjem s konflikti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • čustvovanje: doživljanje konflikta izogibanje – izogibanje povzroči doživljanje neugodnih čustev, saj je posameznik v situaciji, ko ima pred seboj same nezaželene možnosti; • mišljenje: doživljanje in soočanje s konflikti lahko spodbudi kritično mišljenje, saj mora posameznik kritično presoditi možnosti, če se hoče dobro odločiti; • motivacija: doživljanje konflikta lahko posameznika spodbudi k soočanju s situacijo (boj ali beg); • spomin: ko se soočamo z nekim konfliktom, lahko spomin na soočanje s podobno situacijo vpliva na odločitev; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upošteva se presoje in pojasnitve povezanosti v obe smeri.</p>	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	2 presoji s pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	2 presoji ali 1 presoja s pojasnitvijo	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev zmotnih zaznav: Zmotne zaznave so zaznave, ki se ne ujemajo s stvarnostjo.</p> <p>Vrsti zmotnih zaznav: iluzije in halucinacije.</p> <p>Opredelitev iluzij: Zmotne zaznave, pri katerih dražljaje iz okolja napačno organiziramo in/ali interpretiramo.</p> <p>Opredelitev halucinacij: Zmotne zaznave, ki nimajo podlage v dražljajih v okolju, ampak jih izzovejo nenormalni procesi v centralnem živčnem sistemu.</p>	
2. raven	opredelitev zmotnih zaznav, navedeni in opredeljeni 2 vrsti zmotnih zaznav	4
	opredelitev zmotnih zaznav, navedeni 2 in opredeljena 1 vrsta zmotnih zaznav	3
1. raven	navedeni 2 in opredeljena 1 vrsta zmotnih zaznav ali pomanjkljiva opredelitev zmotnih zaznav in navedeni 2 vrsti zmotnih zaznav	2
	opredelitev zmotnih zaznav ali navedeni 2 vrsti zmotnih zaznav ali navedena in opredeljena 1 vrsta zmotnih zaznav	1
2.2	<p>Izpis delov besedila z navedbo zmotne zaznave: Iluzija: »je na narisanim grafitu obraza videla, da ji obraz sledi s pogledom« Halucinacija: »na prazni steni videla premikajočega se zmaja, ki je bruhal ogenj«</p> <p>Primeri zmotnih zaznav na drugem čutnem področju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sluh: <ul style="list-style-type: none"> – iluzija – oseba je v ptičjem petju prepoznala besede; – halucinacija – v tihi sobi je oseba slišala materin glas, čeprav tam ni bilo nikogar; • vonj/voh: <ul style="list-style-type: none"> – iluzija – oseba je v vonju vina prepoznala vonj pasijonke, čeprav je v njem ni bilo; – halucinacija – čeprav oseba vonja navadno vodo, ji ta neverjetno smrdi; • tip: <ul style="list-style-type: none"> – iluzija – v temi se je oseba dotaknila spolzke zvite vrvi in je mislila, da je kača; – halucinacija – bolniku s shizofrenijo se zdi, da mu pod kožo lezejo črvi, čeprav ni v njegovem telesu nobenega tujka; • okus: <ul style="list-style-type: none"> – iluzija – v okusu metinega čaja je oseba prepoznala materino dušico; – halucinacija – ob pitju vode je oseba zaznavala okus po krvi. <p>OPOMBA: Ustrezni so tudi drugi primeri po presoji ocenjevalca.</p>	
4. raven	izpisana 2 ustrezna dela besedila z ustreznim poimenovanjem in 2 primera zmotnih zaznav	4
	izpisana 2 ustrezna dela besedila z ustreznim poimenovanjem in 1 primer zmotnih zaznav	3
3. raven	izpisana 2 ustrezna dela besedila z ustreznim poimenovanjem ali izpisan 1 ustrezen del besedila z ustreznim poimenovanjem in 1 primer zmotnih zaznav	2
	izpisan 1 ustrezen del besedila z ustreznim poimenovanjem ali naveden 1 primer zmotnih zaznav	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoje različnih fizioloških dejavnikov, ki bi lahko vplivali na pojavljanje zmotnih zaznav, in pojasnitve obvladovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrujenost: lahko poskrbimo, da smo dobro spočiti (da se dobro naspimo), ali pa ležemo k počitku, kadar začutimo utrujenost; • lakota: lahko poskrbimo, da smo dobro prehranjeni, oziroma imamo vedno pri sebi prigrizek, ki ga lahko zaužijemo, če postanemo lačni; • žeja: lahko poskrbimo, da smo dobro hidrirani, imamo s sabo nekaj vode, da jo lahko popijemo, če postajamo žejni; • bolezen: poskrbimo, da smo zdravi, oziroma takrat, ko zbolimo, natančno sledimo navodilom zdravnika; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 in pojasnitev obvladovanja 3 fizioloških dejavnikov	4
	presoja 2 in pojasnitev obvladovanja 2 fizioloških dejavnikov	3
5. raven	presoja 2 in pojasnitev obvladovanja 1 fiziološkega dejavnika ali presoja 3 fizioloških dejavnikov	2
	presoja 1 in pojasnitev obvladovanja 1 fiziološkega dejavnika ali presoja 2 fizioloških dejavnikov	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke												
3.1	<p>Poimenovanje ter opredelitev vrst spomina po obsegu in trajanju:</p> <table border="1" data-bbox="344 356 1267 631"> <thead> <tr> <th>Poimenovanje</th> <th>Obseg</th> <th>Trajanje</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>trenutni spomin, senzorni spomin</td> <td>(zelo) velik</td> <td>nekaj sekund, zelo kratko, do 4 sekunde</td> </tr> <tr> <td>kratkotrajni spomin, delovni spomin</td> <td>5–9 pomenskih enot</td> <td>15–40 sekund</td> </tr> <tr> <td>dolgotrajni spomin</td> <td>(praktično) neomejen</td> <td>vse življenje</td> </tr> </tbody> </table> <p>OPOMBA: Za trenutni (senzorni) spomin se upoštevajo tudi izrazi: senzorni register, zaznavni zapis, ultrakratki spomin.</p>	Poimenovanje	Obseg	Trajanje	trenutni spomin, senzorni spomin	(zelo) velik	nekaj sekund, zelo kratko, do 4 sekunde	kratkotrajni spomin, delovni spomin	5–9 pomenskih enot	15–40 sekund	dolgotrajni spomin	(praktično) neomejen	vse življenje	
Poimenovanje	Obseg	Trajanje												
trenutni spomin, senzorni spomin	(zelo) velik	nekaj sekund, zelo kratko, do 4 sekunde												
kratkotrajni spomin, delovni spomin	5–9 pomenskih enot	15–40 sekund												
dolgotrajni spomin	(praktično) neomejen	vse življenje												
2. raven	poimenovane vse 3 vrste spomina in za vsako vrsto navedena obseg in trajanje	4												
	poimenovane vse 3 vrste spomina in navedeni 4 podatki (obseg, trajanje)	3												
1. raven	poimenovani 2 vrsti spomina in za obe naveden obseg <i>ali</i> trajanje ali poimenovane vse 3 vrste spomina in za 1 naveden obseg <i>ali</i> trajanje	2												
	poimenovana 1 vrsta spomina in naveden obseg <i>ali</i> trajanje ali poimenovani 2 vrsti spomina	1												
3.2	<p>Vrsta spomina, ki so ga dosegle mamine besede, ko je naročila Jakobu: trenutni (senzorni) spomin</p> <p>Pojasnitev, zakaj Jakob ni vedel, kaj mu je naročila mama: Jakob je bil pozoren na besedilo na svojem telefonu, ne na mamine besede, zato niso prišle v njegov kratkotrajni spomin; v kratkotrajnem spominu se informacije niso obdelale in se zato niso mogle shraniti v dolgotrajnem spominu.</p> <p>Razlaga procesa zapornitve maminega naročila, npr.: Jakob bi ob maminem naročanju zaznal (slišal) informacije, sprejel bi jih v trenutni spomin. Na informacije bi bil pozoren in bi jih zadržal in obdelal (ponovil) v kratkotrajnem spominu (od 15 do 40 sek.), obdelane informacije bi postale del dolgotrajnega spomina.</p>													
4. raven	naveden trenutni spomin, pojasnitev Jakobovega nepoznavanja maminih informacij in razlaga procesa zapornitve	3-4												
3. raven	naveden trenutni spomin, pojasnitev Jakobovega nepoznavanja maminih informacij ali naveden trenutni spomin, razlaga procesa zapornitve ali pojasnitev Jakobovega nepoznavanja maminih informacij in razlaga procesa zapornitve	2												
	naveden trenutni spomin ali pojasnitev Jakobovega nepoznavanja maminih informacij ali razlaga procesa zapornitve	1												

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Psihološki dejavniki učenja, ki so pomembni pri zapomnitvi gradiva, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (umske) sposobnosti: inteligentnejši učenci si hitreje zapomnijo snov; bolj inteligentni snov hitreje smiselno povežejo; hitreje prilagajajo način učenja zahtevani snovi; učenci z dobrimi spominskimi sposobnostmi (spominski faktor inteligentnosti po Thurstonu) si hitreje zapomnijo snov ...; • učni stil: učenec si snov hitreje zapomni, če predeluje informacije tako, kot mu najbolj ustreza (vidni, slušni ali gibalni stil); učenec, ki prilagodi način predelovanja informacij zahtevani nalogi, si snov hitreje zapomni ...; • (učna) motivacija: učenec, ki je notranje motiviran (snov ga zanima, ima interes), si snov tudi hitreje zapomni; učenec, ki je zunanje motiviran z nagrado, pohvalami, tudi obljubljen nagrado, snov lažje predeluje in si jo hitreje zapomni ...; • čustva: pozitivno razpoložen učenec je bolj pozoren na obravnavano snov in si jo hitreje zapomni; učenec, ki ima pozitiven odnos do snovi (učitelja, sebe), se lažje osredotoči na snov in si jo hitreje (bolje) zapomni ...; • predznanje: učenec, ki ima dobro predznanje, bolje razume vsebine in si jih tudi bolje zapomni; hitreje osmisli znanje ter ga medsebojno poveže in utrdi, zato vsebine dlje časa ohrani v spominu; • učne navade: učenec, ki se običajno uči aktivno z reševanjem vaj, vzpostavljanjem povezav z življenjem in izkušnjami ..., bo naučeno gradivo bolje ohranil in manj pozabil ...; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat poleg psiholoških dejavnikov navaja tudi nepsihološke, je ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami	4
	2 presoji z utemeljitvama	3
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena ali 3 presoje ali 3 utemeljitve	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji ali 2 utemeljitvi	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Navedene kategorije vrednot (po Musku) po hierarhičnem vrstnem redu z ustreznimi primeri vrednot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hedonske vrednote: pijača, zabava, druženje, počitek, ugodje, naslada, spolnost ...; • potenčne vrednote: poklicni (politični) uspeh, slava, ugled, priznanje, moč, dobiček, denar, premoženje ...; • moralne vrednote (vrednote dolžnosti in odgovornosti): poštenost, pogum, delavnost, radodarnost, blagost, dobrot, enakost, svoboda, strpnost, napredek, ljubezen do bližnjega, altruizem, prijateljstvo, družinska sreča, dom, skrb za otroke ...; • vrednote izpolnjenosti in dovršitve posameznikove eksistence (izpolnitvene vrednote): resnica, spoznanje, modrost, kultura, umetnost, lepota, harmonija, odrešenje, zveličanje, sveto, božansko, samoizpopolnjevanje, občutje življenjskega smisla in izpolnjenosti ... <p>OPOMBA: Upoštevajo se vse ostale vrednote, navedene v učbeniku za 2. letnik, str. 166, 167. Če kategorije vrednot niso navedene po hierarhičnem vrstnem redu, je odgovor ocenjen na 1. ravni</p>	
2. raven	<p>navedene 4 kategorije vrednot (po hierarhiji), za vsako kategorijo navedeni po 2 vrednoti</p>	4
	<p>navedene 3 kategorije vrednot (po hierarhiji), za vsako kategorijo navedeni po 2 vrednoti ali navedene 4 kategorije vrednot (po hierarhiji), za vsako kategorijo navedena po 1 vrednota</p>	3
1. raven	<p>navedene 3 kategorije vrednot, za vsako kategorijo navedena po 1 vrednota ali navedeni 2 kategoriji vrednot, za eno kategorijo navedeni 2 vrednoti, za drugo 1 vrednota</p>	2
	<p>navedeni 2 kategoriji vrednot, za eno kategorijo navedena 1 vrednota, ali navedene 3 kategorije vrednot</p>	1
4.2	<p>Kategorije vrednot, ki ju (med pogovorom) zagovarjata prijateljici: Mateja: moralne vrednote Matejina prijateljica: hedonske vrednote</p> <p>Primeri vedenja oz. razmišljanja oseb, ki zagovarjata potenčne in izpolnitvene vrednote, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potenčne vrednote: Petra je študentka zadnjega letnika pravne fakultete. Razmišlja, da bi po končanem študiju opravila pravniški državni izpit (PDI), nato pa bi čez nekaj časa odprla svojo odvetniško pisarno. Predvideva, da bi tako dobro zaslužila, imela bi ugled v družbi, ustvarila bi si veliko premoženja (denar, ugled, premoženje). • Izpolnitvene vrednote: Jakob je možakar zrelih let, po poklicu je glasbenik, violinist. Večkrat nastopa na koncertih klasične glasbe. Lepota in harmonija sta zanj pomembni vrednoti, zato pred nastopi z vso predanostjo vadi, da »izpili« skladbo do popolnosti. Poustvarjanje glasbe mu daje občutek življenjskega smisla in izpolnjenosti (lepota, harmonija, občutek življenjskega smisla in izpolnjenosti). <p>OPOMBA: Posameznih vrednot ni treba posebej zapisati, če so jasno razvidne iz primerov. Če kandidat neustrezno poimenuje kategoriji vrednot iz besedila, lahko ponazarja primera z moralnimi in/ali hedonskimi vrednotami.</p>	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	poimenovani obe kategoriji vrednot za prijateljici, ponazorjena oba primera (s poimenovanima kategorijama) OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve primerov.	3-4
3. raven	poimenovani obe kategoriji vrednot za prijateljici, ponazorjen 1 primer ali ponazorjena oba primera	2
	poimenovani obe kategoriji vrednot za prijateljici ali ponazorjen 1 primer	1
4.3	<p>Presoje vpliva podobnosti in razlik v vrednotah na medosebne odnose s pojasnitvami:</p> <p>Vpliv podobnosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • boljše razumevanje med ljudmi: ljudje, ki visoko cenijo iste vrednote, si bolj zaupajo, ustvarijo trajnejše zveze (npr. zakonsko skupnost, družino); • združevanje v interesne skupine: ljudje, ki zagovarjajo iste vrednote, se združujejo, ustanavljajo klube (npr. ljubitelji umetniških del določenega slikarja ustanovijo klub ljubiteljev tega umetnika, se redno srečujejo ...); • druženje: ljudje, ki zagovarjajo iste vrednote (enako misleči), se npr. povežejo tako, da se udeležujejo skupnih družabnih prireditev, hodijo na izlete ...; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Vpliv razlik, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porajanje medosebnih konfliktov: ljudje, ki zagovarjajo različne vrednote, imajo tudi različna stališča, zato med njimi pogosto pride do konfliktov, tudi do spopadov in celo vojn; • razpad skupin, skupnosti: ljudje, ki zagovarjajo različne vrednote, včasih težko uskladijo svoja mnenja, zato razpade kakšna skupina (npr. partnerska zveza); • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami (vključene podobnosti in razlike)	4
	2 presoji s pojasnitvama (vključene podobnosti in razlike)	3
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 pojasnitve ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

IZPITNA POLA 2**A) Naloge izbirnega tipa**

Naloga	Odgovor
1	D
2	B
3	A
4	C

Naloga	Odgovor
5	D
6	C
7	A
8	B

Naloga	Odgovor
9	D
10	B
11	D
12	B

Naloga	Odgovor
13	A
14	D

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Značilnosti znanstvenega opazovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • načrtovanje ciljev in poteka raziskave, • sistematična izbira merskih pripomočkov, • zagotovitev nepristranskosti raziskovalca, • načrtno in sistematično spremljanje vedenja, opažanj, • ne posega se v opazovano situacijo, • drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Opredelitev introspekcije: Samoopazovanje lastnih duševnih pojavov; metoda opazovanja lastnega doživljanja.</p> <p>Opredelitev ekstraspekcije: Metoda opazovanja zunanjih pojavov; metoda opazovanja vsega, kar je vidno navzven (npr. vedenja).</p> <p>OPOMBA: Če kandidat samo našteva značilnosti znanstvenega opazovanja, je odgovor ocenjen na 1. ravni.</p>	
2. raven	<p>opis 2 značilnosti opazovanja in opredelitev introspekcije in ekstraspekcije</p>	4
	<p>opis 2 značilnosti opazovanja in opredelitev 1 metode ali</p> <p>opis 1 značilnosti opazovanja in opredelitev introspekcije in ekstraspekcije</p>	3
1. raven	<p>2 značilnosti opazovanja ali</p> <p>1 značilnost opazovanja in opredelitev 1 metode ali</p> <p>opredelitev introspekcije in ekstraspekcije</p>	2
	<p>1 značilnost opazovanja ali</p> <p>opredelitev 1 metode</p>	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer raziskovanja z introspekcijo ter primer in opis raziskovalne tehnike, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • raziskovanje pozitivnih in negativnih čustev v času mature; raziskovalci bi uporabili ocenjevalno lestvico, s pomočjo katere bi udeleženci ocenili izraženost posameznih čustev v času mature; • raziskovanje nakupnih navad potrošnikov; uporabili bi vprašalnik, v katerem bi udeleženci označili, kakšne nakupne navade imajo; • raziskovanje stališč do sprejemanja beguncev; raziskovalci bi opravili intervju z udeleženci, z odprtimi tipi vprašanj bi ugotavljali njihovo doživljanje begunske problematike; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Primer raziskovanja z ekstraspekcijo, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • raziskovanje prosocialnega vedenja pri igri otrok; • raziskovanje nebesednega izražanja čustev pri ustnem ocenjevanju; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	primer raziskovanja z introspekcijo, poimenovanje in pojasnitev raziskovalne tehnike ter primer raziskovanja z ekstraspekcijo	5
	primer raziskovanja z introspekcijo, poimenovanje raziskovalne tehnike in primer raziskovanja z ekstraspekcijo ali primer raziskovanja z introspekcijo, pojasnitev raziskovalne tehnike in primer raziskovanja z ekstraspekcijo	4
3. raven	primer raziskovanja z introspekcijo, poimenovanje in pojasnitev raziskovalne tehnike ali primer raziskovanja z introspekcijo in primer raziskovanja z ekstraspekcijo	3
	primer raziskovanja z introspekcijo in poimenovanje raziskovalne tehnike ali primer raziskovanja z introspekcijo in pojasnitev raziskovalne tehnike	2
	primer raziskovanja z introspekcijo ali primer raziskovanja z ekstraspekcijo	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitve prednosti introspekcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omogoča neposredno spoznavanje duševnosti, • daje več informacij in bolj poglobljene informacije o duševnem dogajanju, • opazujemo lahko procese, ki niso dostopni ekstraspekaciji, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pojasnitve pomanjkljivosti introspekcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je subjektivna, ker je podvržena le videnju posameznika, • je nepreverljiva, saj le vsak posameznik zase ve, kaj doživlja, • uporaba je omejena na ljudi, ki so zmožni samorefleksije, • uporaba je omejena na ljudi, ki so zmožni ustreznega izražanja, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pojasnitve prednosti ekstraspekcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je bolj objektivna, saj lahko združujemo opazovanja različnih raziskovalcev, • je preverljiva, saj lahko opazovanja ponavljamo in primerjamo med sabo, • omogoča tudi raziskovanje problemov, ki niso dostopni introspekaciji, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pojasnitve pomanjkljivosti ekstraspekcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omogoča le posredno opazovanje duševnih procesov, • prisotnost opazovalcev lahko spremeni vedenje opazovanih, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat samo našteva prednosti in pomanjkljivosti, je odgovor ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	8 pojasnitev (vključene prednosti in pomanjkljivosti obeh metod)	5
	6 pojasnitev (vključene prednosti in pomanjkljivosti obeh metod)	4
5. raven	4 pojasnitve (vključeni obe metodi)	3
	3 pojasnitve	2
	2 pojasnitvi	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke						
	<p>ZNANJE</p> <p>Opisi prilagoditvenih funkcij čustev:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivacijska funkcija: čustva so pogosto povezana z <i>močnim fiziološkim vzburjenjem</i> (pospešeno delovanje srca in dihanje, povečan krvni tlak in mišična prekrvavitev, potenje itd.), kar omogoči, da se človek čim bolj pripravi na boj ali beg, oziroma uspešnejše soočanje z nastalimi okoliščinami. • Motivacijska (usmerjevalna) funkcija: čustva nas <i>usmerijo in spodbujajo, delujejo kot motivi</i>. Različna čustva različno usmerjajo naše vedenje (lahko se izogibamo nevarnosti, lahko se približujemo cilju ipd.). Čustva tako podkrepijo tiste oblike doživljanja in vedenja, ki nam omogočajo doseganje želenih ciljev. • Komunikacijska funkcija: čustva imajo pomembno vlogo <i>pri uravnavanju socialnih odnosov; besedno in nebesedno vedenje</i> posameznika, ki doživlja določeno čustvo, <i>služi drugim kot informacija (sporočilo)</i>, ki omogoča razumevanje njegovega doživljanja in napovedovanje njegovega prihodnjega vedenja. 							
2. raven	<p>opis 3 funkcij čustev</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov posameznih funkcij čustev.</p>	3-4						
1. raven	opis 2 funkcij čustev	2						
	opis 1 funkcije čustev	1						
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev elementov otrokove nebesednih sporočil za čustvo:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Čustvo</th> <th>Elementi nebesednih sporočil</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>jeza</td> <td>izbuljen izraz oči, obrvi, stisnjene skupaj, ravna ali stisnjena usta, rdeč obraz, kričanje, sunkoviti gibi okončin, napete mišice idr.</td> </tr> <tr> <td>strah</td> <td>dvignjene, zravnane obrvi, usta in oči so odprti in napeti, vodoravne gube na sredini čela, zaprta drža telesa idr.</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pojasnitev komunikacijske funkcije čustev jeze in strahu v otroštvu, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z jezo otrok sporoča, da niso izpolnjene njegove želje ali da je zadovoljitev njegovih potreb ovirana; jezen je, ker mu vzamejo igračo, s katero se želi igrati; • ko otrok doživlja strah, sporoča, da se čuti ogroženega, da je nekaj zanj nevarno; otrok sporoča, da je ogrožen, ko gre mimo psa, ki glasno laja. <p>OPOMBA: Pojasnitev komunikacijske funkcije je ustrezna tudi, če je ponazorjena s primerom.</p>	Čustvo	Elementi nebesednih sporočil	jeza	izbuljen izraz oči, obrvi, stisnjene skupaj, ravna ali stisnjena usta, rdeč obraz, kričanje, sunkoviti gibi okončin, napete mišice idr.	strah	dvignjene, zravnane obrvi, usta in oči so odprti in napeti, vodoravne gube na sredini čela, zaprta drža telesa idr.	
Čustvo	Elementi nebesednih sporočil							
jeza	izbuljen izraz oči, obrvi, stisnjene skupaj, ravna ali stisnjena usta, rdeč obraz, kričanje, sunkoviti gibi okončin, napete mišice idr.							
strah	dvignjene, zravnane obrvi, usta in oči so odprti in napeti, vodoravne gube na sredini čela, zaprta drža telesa idr.							

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	4 ponazoritve za 2 čustvi (2+2), pojasnjeni komunikacijski funkciji za 2 čustvi	5
	3 ponazoritve za 2 čustvi (1+2), pojasnjeni komunikacijski funkciji za 2 čustvi ali 4 ponazoritve za 2 čustvi (2+2), pojasnjena komunikacijska funkcija za 1 čustvo	4
3. raven	2 ponazoritvi, pojasnjeni komunikacijski funkciji za 2 čustvi ali 3 ponazoritve za 2 čustvi (1+2), pojasnjena komunikacijska funkcija za 1 čustvo	3
	2 ponazoritvi, pojasnjena komunikacijska funkcija za 1 čustvo ali 1 ponazoritev, pojasnjena komunikacijska funkcija za 2 čustvi ali 4 ponazoritve za 2 čustvi (2+2)	2
	3 ponazoritve za 2 čustvi (1+2) ali 1 ponazoritev, pojasnjena komunikacijska funkcija za 1 čustvo	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje okoliščin za funkcionalnost čustva jeze in strahu z utemeljitvijo, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> jeza je funkcionalna, če ocenimo/mislamo, da se je nekaj neupravičeno zgodilo: pri jezi se aktivira energija, ki da moč in omogoči človeku, da spremeni okoliščine; motivira k premagovanju ovire pri doseganju pomembnega cilja; strah je funkcionalno čustvo v okoliščinah dejanske ogroženosti/ko ocenimo, da je ogroženo kaj za nas zelo pomembnega: motivira/pripravi nas na spoprijemanje z nevarnostjo ali samozaščitno vedenje, postanemo previdni, skušamo se izogniti grožnji; fiziološko vzburjenje pripravi organizem na aktivnost, na beg ali boj; <p>Presoje okoliščin za nefunkcionalnost čustva jeze in strahu, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> jeza je nefunkcionalna, če je zelo močna (izbruhne v neprimernih okoliščinah) in v nas sproži močno težnjo/motivira k takojšnji odstranitvi ovire in zadovoljitvi potrebe ne glede na okoliščine: močna energija, ki nastane, lahko zamegli razumsko presojo, lahko preraste v agresivno vedenje; strah je nefunkcionalen, če je preveč intenziven glede na stopnjo ogroženosti (če je neutemeljen): lahko zmanjša našo učinkovitost, saj zaradi velike fiziološke vzburjenosti otrpnemo; izogibamo se izvoru našega strahu. <p>OPOMBA: Upošteevamo tudi, če kandidat pojasnjuje vpliv čustva na konkretnem primeru, npr. pretirana trema pri spraševanju, panika ob nesreči ipd.</p>	
6. raven	4 presoje (2 funkcionalnost in 2 nefunkcionalnost, vključeni obe čustvi) in 4 utemeljitve	5
	3 presoje (2 funkcionalnost in 1 nefunkcionalnost <i>ali</i> obratno, vključeni obe čustvi) in 3 utemeljitve	4
5. raven	3 presoje (vključeni obe čustvi) in 2 utemeljitvi ali 4 presoje (vključeni obe čustvi) in 1 utemeljitev	3
	2 presoji z 1 utemeljitvijo ali 3 presoje	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Falična faza (3.–5. leto):</p> <ul style="list-style-type: none"> • libido se usmeri k spolnim organom; • otroka zanimajo spolni organi, razlike med spoloma, rojevanje otrok; • spolni organi so glavni izvor ugodja; • pojav masturbacije; • spoznanje, da deklice nimajo penisa; • pojav Ojdipovega kompleksa. <p>Latenca (6.–11. leto):</p> <ul style="list-style-type: none"> • deseksualizacija libida; • razrešitev Ojdipovega kompleksa; • usmerjanje libida k družbeno sprejemljivim dejavnostim; • oblikovanje nadjaza. <p>Genitalna faza (po 11./12. letu; mladostništvo/puberteta):</p> <ul style="list-style-type: none"> • seksualne težnje se znova pojavijo; • libido ni več vezan na posamezne erogene cone; • glavni objekt libida je partner; • hetero- ali homoseksualnost; • posameznik je sposoben ljubezni, ustvarjalnega dela. 	
2. raven	po 2 značilnosti treh faz psihoseksualnega razvoja; vsaka faza časovno opredeljena	4
	značilnosti treh faz psihoseksualnega razvoja (1+1+1), vsaka faza časovno opredeljena ali značilnosti treh faz psihoseksualnega razvoja (2+1+1), dve fazi časovno opredeljeni	3
1. raven	značilnosti dveh faz psihoseksualnega razvoja (1+1), obe časovno opredeljeni, ali značilnosti dveh faz psihoseksualnega razvoja (2+1), ena faza časovno opredeljena ali značilnosti treh faz psihoseksualnega razvoja (1+1+1)	2
	značilnosti dveh faz psihoseksualnega razvoja (1+1) ali značilnosti ene faze psihoseksualnega razvoja (2) ali časovna opredelitev dveh faz	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Značilnosti Ojdipovega kompleksa (OK) pri dečkih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povečana naklonjenost do matere; • otrok doživlja očeta kot tekmeča v boju za ljubezen matere; • pojavi se strah pred maščevanjem očeta, strah pred kastracijo. <p>Razrešitev OK:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opusti mater kot ljubezenski objekt; • identificira se z očetom; • razvoj nadjaza; • sprejemanje moške spolne vloge. <p>Ponazoritev OK pri otrokovi igri s staršema, npr.:</p> <p>Otrok se raje igra z mamo, očeta pa iz igre izloča; pri igri skuša pokazati mami, da je močan in da lahko premaga očeta; rad se igra tisto, kar je všeč mami, da ji ugaja ...</p>	
4. raven	<p>razlaga značilnosti OK in njegove razrešitve ter primer</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od razlage značilnosti in razrešitve OK. Za 5 točk je potrebna navedba vsaj dveh značilnosti OK in dveh značilnosti razrešitve, za 4 točke pa navedba vsaj dveh značilnosti OK in ene značilnosti razrešitve.</p>	4–5
3. raven	<p>razlaga 2 značilnosti OK in razrešitve (1) ali</p> <p>razlaga 2 značilnosti OK in primer ali</p> <p>razlaga 1 značilnosti OK in razrešitve (1) in primer</p> <hr/> <p>razlaga 2 značilnosti OK ali</p> <p>razlaga 1 značilnosti OK in razrešitve (1) ali</p> <p>razlaga 1 značilnosti OK in primer</p> <hr/> <p>razlaga 1 značilnosti OK ali</p> <p>primer</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitev možnih posledic nerešenega OK:</p> <ul style="list-style-type: none"> • težave pri oblikovanju spolne identitete; • pretirana navezanost na starša nasprotnega spola; • težave pri navezovanju partnerskih odnosov; • v partnerici/partnerju išče mamo/očeta; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pozitivni prispevki Freudove teorije psihoseksualnega razvoja k razumevanju posameznikovega razvoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj je povezal z izvorom in zadovoljevanjem libida; • razvoj je predstavil v več fazah od otroštva do mladostništva; • v razvoju je pripisal pomembno vlogo socialnemu okolju (staršem); • v razvoju je poudaril dinamične procese (motivacija, konflikti); • prek Ojdipovega kompleksa je pojasnil razvoj oblikovanja identitete (spolne identitete); • bolje razumemo oz. znamo razložiti otrokove avtoerotične težnje (npr. masturbacija); • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	pojasnitev 3 posledic nerazrešenega OK in presoja 2 prispevkov	5
	pojasnitev 2 posledic nerazrešenega OK in presoja 2 prispevkov	4
5. raven	pojasnitev 3 posledic ali pojasnitev 2 posledic in presoja 1 prispevka	3
	pojasnitev 2 posledic ali pojasnitev 1 posledice in presoja 1 prispevka	2
	pojasnitev 1 posledice ali presoja 1 prispevka	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje strategij reševanja miselnih problemov: strategija poskusov in napak, strategija postopne analize, strategija vpogleda</p> <p>Značilnosti posameznih strategij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategija poskusov in napak: reševanja problema se lotimo bolj ali manj naključno (ugibamo); rešitve lahko iščemo nesistematično in pri tem lahko določene poskuse in napake ponovimo, dokler naključno ne pridemo do rešitve. • Strategija postopne analize: problem razdelimo na vmesne cilje, ki jih rešujemo postopoma, s posameznimi koraki; reševanje problema poteka postopoma, vključuje predvidevanje in načrtovanje; pri doseganju cilja izbiramo tiste korake in vmesne cilje, ki zmanjšujejo razliko med trenutnim stanjem in končnim ciljem. • Strategija vpogleda: do rešitve problema pridemo z nenadnim vpogledom (uvidom), ki temelji na prestrukturiranju problema (problem se pokaže v novi luči); gre za strategijo, s katero pri odprtih problemih iščemo različne možne rešitve in problem rešimo tako, da nepričakovano na nov način povežemo elemente problemske situacije. <p>OPOMBA: Če kandidat opisuje (samo) druge vidike strategije (npr. strategijo poskusi in napake pogosteje uporabijo otroci, pa tudi odrasli, ko nimajo ustreznega predznanja, ko so čustveno vznemirjeni ...), ne gre za bistveno značilnost (opredelitev) strategije.</p>	
2. raven	poimenovanje in opis (opredelitev) vseh 3 strategij	4
	poimenovanje 3, opis (opredelitev) 2 strategij	3
1. raven	poimenovanje in opis (opredelitev) 2 strategij ali poimenovanje 3, opis (opredelitev) 1 strategije	2
	poimenovanje in opis (opredelitev) 1 strategije ali poimenovanje 2 strategij	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev uporabe strategij reševanja miselnih problemov v različnih življenjskih situacijah, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategija poskusov in napak: Janez je pozabil kombinacijo štirih števil za odpiranje ključavnice na svojem kovčku. Vrtel je kolesca na ključavnici v eno in drugo smer in na slepo poskušal najti ustrezen položaj vseh štirih kolesc. Vznemirjen je po polurnem poskušanju po naključju zadel pravo kombinacijo in ključavnica je popustila ... • Strategija postopna analiza: Anja je morala izdelati maturitetno seminarsko nalogo pri psihologiji. Najprej je izbrala temo in okvirno opredelila problem. Nato je zbrala ustrezno strokovno gradivo in ga preštudirala. Na podlagi tega je izdelala dispozicijo, oblikovala cilje ter postavila hipoteze in načrtovala metodo dela. Nato je sestavila anketni vprašalnik, z njim anketirala izbrani vzorec, obdelala zbrane podatke, jih interpretirala ter zaključke povzela v sklepih ... • Strategija vpogleda: Turist je v kiosku nakupil nekaj malenkosti, in ker ni imel nobene vrečke, jih je nosil v rokah, zato ni mogel fotografirati prizorov okrog sebe. Naenkrat se mu je utrnila misel, da lahko fotoaparata vzame v roke, stvari naloži v fotografsko torbico, jo da čez ramo in v miru fotografira prizore in mestne znamenitosti. Od takrat je torbico za fotoaparata večkrat uporabljal za začasno odlaganje drobnih predmetov, medtem ko je fotografiral ... <p>Vpliv čustev: Pozitivna čustva srednje intenzivnosti spodbujajo, vzdržujejo in usmerjajo mišljenje; močna čustva pogosto ovirajo mišljenje (če npr. doživljamo intenziven strah ali jezo (lahko npr. tudi veselje), smo preveč vznemirjeni, da bi se lahko osredotočili na reševanje problemov).</p>	
4. raven	ponazorjene 3 strategije, razložen vpliv čustev OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev strategij in razlage vpliva čustev.	4–5
3. raven	ponazorjene 3 strategije ali ponazorjeni 2 strategiji in razložen vpliv čustev	3
	ponazorjeni 2 strategiji ali ponazorjena 1 strategija in razložen vpliv čustev	2
	ponazorjena 1 strategija ali razložen vpliv čustev	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitve vloge konvergentnega (KM) in divergentnega mišljenja (DM) pri uporabi (dveh) različnih strategij reševanja miselnih problemov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konvergentno mišljenje je koristno pri uporabi strategije postopne analize, saj postopoma izločimo neustrezne odgovore med danimi možnostmi in pridemo do rešitve; • divergentno mišljenje nam omogoča, da pogledamo na problem iz drugega zornega kota (reorganiziramo gradivo), uporabimo strategijo vpogleda (pride do vpogleda) in lahko nenadoma pridemo do rešitve problema; • divergentno mišljenje nam omogoča, da se pri postopni analizi pretirano ne fiksiramo samo na eno pot reševanja, ampak znamo stopiti tudi korak nazaj, da lahko kasneje napredujemo proti cilju; • divergentno mišljenje uporabimo pri strategiji poskusov in napak, kadar preizkušamo različne rešitve, dokler ne pridemo do prave; • konvergentno mišljenje uporabimo pri strategiji poskusov in napak, ko iščemo rešitev samo v eni smeri, in počasneje pridemo do rešitve problema; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 pojasnitve, zajeti 2 strategiji (vključena KM in DM) OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti pojasnitev.	4-5
5. raven	2 pojasnitvi, zajeti 2 strategiji	3
	2 pojasnitvi, vezani na 1 strategijo	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.